

Nr. 52.

Warszawa

18/30 grudnia 1868 r.

Wychodzi w każdą środę.

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Sprawa konferencji nie postępuje: propozycja mieści w sobie warunek zaprzestania kroków nieprzyjacielskich ze strony Turcji, którego Anglja nie przyjęła; Francja zaś zamiast konferencji i zmiany traktatu 1856 r., życzy sobie kongresu w Paryżu i przejrzenia traktatów 1815 r. Nic dziwnego, że w obec takiéj postawy swoich opiekunów Turcja odrzuca rusko-pruski projekt konferencji, i utrzymuje blokadę portów greckich. Z drugiéj strony rząd grecki odbiera adresy żądające ażeby Grecja polegając na opinji publicznéj i opiece innych mocarstw, pierwsza formalnie wypowiedziała wojnę. Po stronie Grecji, według pewnych skazówek stają Stany Zjednoczone. Tak więc sprawa wschodnia postąpiła o tyle, że uwydatnia się pewne grupowanie mocarstw. Wreszcie rosporządzenia co do ruchów floty austriackiéj i francuskiéj morza Śródziemnego, rosporządzenia Clarendon'a i Beusta, polecające posłom w Paryżu śpieszne porozumienie się z rządem francuskim co do spólnego działania, są to ważne skazówki nietylko łączności polityki, ale zamiaru energicznego wystąpienia.

Jest mniemanie, poniekąd słuszne, że kwestja wschodnia jest tylko zaczepką, a w gruncie rzeczy leży kwestja zachodnia. W każdym razie wyjście z koła zaczarowanego kwestij jest koniecznością polityczną, moralną i ekonomiczną. Przeciąganie kwestij wyrodziło właśnie dzisiejszy stan chroniczny niepewności i zastoju. Kredyt, przemysł i handel wymagają przedewszystkiém pewności i jasności stosunków: tajemniczość dyplomacji najwięcéj może szkodzi ich rozwojowi.

Nadużycie słowa w celu uspokojenia publiczności doprowadziło do większéj jeszcze nieufności, zwłaszcza w sferach finansowych. Nietylko już banki ale i giełdy okazują nieufność i brak ruchu.

Ogłoszenia o rzetelnéj wypłacie w przyszłym styczniu kuponów od obligacij 7% egipskich, 5% tureckich i 3% hiszpańskich i portugalskich, nie wpłynęły na podniesienie ich kursu na giełdzie paryskiéj.

Włoski minister skarbu zajmuje się teraz projektem zniesienia kursu przymusowego, który ma być złożony Izbie w lutym roku przyszłego. Mówią także o projekcie wielkiéj spółki finansowéj mającéj na celu udzielanie kredytu zbiorowego—prowincjom i gminom; kredyt taki posłużyłby szczególnie do budowy dróg żelaznych.

W Rosji drogi żelazne przeważnie zajmują uwagę publiczną. Wykończono już linję z Kurska do Kijowa, uzupełniającą połączenie Kijowa z Moskwą. Nadane zostały linje: Moskwa-Smoleńsk i Kowno-Libawa. Kompanja drogi ż. baltyckiéj z kapitałem 24,m. rubli w d. 3/15 grudnia otworzyła podpisy na akcje (po 125 r. metalicznych, w cenie 94½ r. kredytowych).

W położeniu giełdy warszawskiéj niezaszła żadna znacząca zmiana; obroty były słabe, zwłaszcza z powodu przerwy świątecznéj.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 21—26 grudnia 1868 r.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	Poniedz. 21 grud.	Wtorek 22	Środa 23	Czwar. 24	Piątek 25 święto	Sobota 26 święto	Stosunek do równi na 100
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500).	4	100	.	.	.	77	.	.	77
Polskie. Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup..	4	75	.	.	.	101	.	.	$135\frac{1}{2}$
Polskie. Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup	5	45	.	.	.	50,75	.	.	$112\frac{7}{9}$
Polskie. „ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	.	.	27	.	.	90
	5	30	.	.	.	32,75	.	.	$109\frac{1}{6}$
Polskie. Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	.	.	.	*58	.	.	*58
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	65	65,75	66,25	66,24	.	.	$66\frac{1}{3}$
kupon.............	.	.	.	.	.	$0{,}26\frac{2}{3}$	.	.	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)............	5	100	.	.	.	80,50	.	.	$80\frac{1}{2}$
Ruskie. Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	.	.	.	136,50	.	.	$136\frac{1}{2}$
Ruskie. „ „ z 1866 r......	5	.	.	.	.	134	.	.	134
Ruskie. Metaliki (300) lutowe	4	100	101	101	101	101	.	.	101
Ruskie. Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100,75	100,75	100,75	100,75	.	.	$100\frac{3}{4}$
Ruskie. Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)..	5	100	.	86,67	86,25	.	.	.	$86\frac{1}{4}$
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30, 75. 150. 750. 3000).	4	100	82	83	83,50	83,50	.	.	$83\frac{1}{2}$
Polskie. „ „ „ ser. 2	4	100	77	77,75	.	77,67	.	.	$77\frac{2}{3}$
Polskie. kupon.............	.	.	.	.	.	$0{,}02\frac{2}{9}$	.	.	.
Polskie. Obligi Tow. Kred. Ziemskiego	5,475	100	99	99	99	99	.	.	99
Polskie. Akcje Dr. Żel. W-W. (100).......	diw.	60	.	65,50	65,25	65,50	.	.	$109\frac{1}{6}$
Polskie. „ „ W-B. (100. 150)...	4	100	.	63	.	62,75	.	.	$62\frac{3}{4}$
Polskie. „ „ Teresp. (100).....	5	100	94	94	.	94	.	.	94
Polskie. Obligacje „ „	5	100	.	90	90	90	.	.	90
Polskie. Akcje „ Łodzk. (100).....	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125).....	5	125	.	.	.	.	.	.	$94\frac{4}{5}$
Rus. Obligacje „ „	$4\frac{1}{2}$	100	.	.	.	118,50	.	.	.

2. Wexle.									
Berlin........(Tal. 100) 2 mies	.	92,857	109,05	108,60	108,45	108,60	.	.	$116\frac{9}{10}$
Gdańsk....... (100) „	.	92,857	108,90	.	108,30	.	.	.	$116\frac{3}{5}$
Hamburg.....(M. B. 300) „	.	140,855	164,25	.	.	.	.	.	$116\frac{4}{7}$
Londyn....... (Ł. 1) 3 „	.	6,304	7,40	.	7,38	.	.	.	117
Paryż.......(Fran. 300) 2 „	.	75,214	87,90	87,90	87,90	88,05	.	.	117
Wiedeń.......(Gul. 150) „	.	92,857	91,35	.	.	.	.	.	$98\frac{1}{8}$
Petersburg....(Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	99	.	.	.	99

3. Monety.									
Półimperjał..................	.	5,15	6	.	.	6,02	.	.	$116\frac{9}{10}$
Napoleondor..................	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski............	.	3	$3{,}42\frac{1}{2}$	.	.	3,45	.	.	115
Rubel srebrny................	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski.................	.	0,92.857	$1{,}10\frac{1}{4}$	.	.	.	.	.	$118\frac{1}{2}$
Gulden austrjacki (papierowy)....	.	0,62.906	$0{,}61\frac{1}{2}$	.	.	.	.	.	$97\frac{4}{5}$

STOPA SKUPU:	Warszawa	Londyn	Paryż	Wiedeń	Berlin	Frankfurt	Amsterd.	Hamburg
bankowa:	6%	3	$2\frac{1}{2}$	5	4	$3\frac{1}{2}$	3	—
giełdową:	—	2 ($2\frac{3}{4}$)	$1\frac{3}{4}$ ($2\frac{1}{4}$)	5	$2\frac{3}{4}$	3	3	$2\frac{1}{2}$

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 19 grudnia	w ciągu tygodnia przyb.(+) ub.(—)	w d. 26 grudnia
	r u	b l	i
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	2.696.380, 57½	+ 167 961, 02½ — 121.368, 51	2.742.973, 09
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Łodzi. .	387.844, 88	.	387.844, 88
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Włocł.	430.677, 30½	.	430.677, 30½
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	190.855, 65	+ 20.502, 62½ — 14.999, 35½	196.358, 92
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	547.439, .	+ 6.276, . — 12.354, .	541.361, .
3 „ na zast. towarów a) wełny .	208.582, 60	+ 59, 86 — 4.289, 86	204.352, 60
3 „ na zast. towarów b) in. tow.	221.004, 96	+ 386, 16 — 4.686, 16	216.704, 96
4. „ „ kosztowności.....	840.834, 33	+ 5.457, 60 — 2.328, 96	843.962, 97
5. Otwarte kredyta	5.221.224, 16	+ 502.643, 33½ — 603.432, 10½	5.120.435, 39
6. Kasa: Monety srebrne............	2.600.617, 58½	— 1.063, 29¼	2.599.554, 29¼
6. Kasa: „ złote.............	43.856, 27½	+ 20, 60	43.876, 87½
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego.....	737.150, .	+ 9.200, .	746.350, .
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa......	570.685, .	+ 431.354, .	1.002.039, .
Łącznie (6)	3.952.308, 86	+ 439.511, 30¾	4.391.820, 16¾

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— Nauczanie ekonomiki we Francji. Minister oświecenia Duruy, w raporcie do cesarza o szkołach wyższych, przedstawia stan obecny nauczania ekonomiki i dowodzi konieczności jego większego rozwinięcia. Podajemy ustęp tego raportu, dotyczący nauk ekonomicznych:

„Szkole wyższéj praktycznéj (École pratique des hautes études) brakuje wydziału (5go) *nauk ekonomicznych*. Opuszczenie to stało się rzec można dobrowolnie. Przyjęcie jakiego doznały dekreta 31 lipca r. b., ze strony ludzi nauki i uczącéj się młodzieży, powinno było dać praktyczne skazówki, zanim nowa instytucja rozwiniętą została. (W nocie załączonéj do raportu o ustanowieniu szkoły praktycznéj wyższéj przewidziana była potrzeba jéj uzupełnienia przez dodanie 5-éj sekcji).

„Co do wydziału umiejętności fizycznych, nie można było wątpić o właściwości czynionych wniosków; studja historyczne i filologiczne szczupłą tylko liczbę zająć mogą. Z liczby zapisanych widać jednak że niebrak ludzi chcących poświęcić się wysokim i trudnym badaniom, byle tylko mieli pewność środków doprowadzenia ich do pożądanego kresu. Tak samo, bezwątpienia, rzecz się ma i co do ekonomji politycznéj, którą należałoby może nazywać prostym wyrazem *Ekonomika*, oddzielając w ten sposób jéj zakres od polityki i prawodawstwa, chociaż te ze światła jéj właściwego korzystać powinny.

„Ekonomika jako nauka, jest pochodzenia francuskiego. Jeżeli Bacon pierwszy pomyślał o stworzeniu nauki społecznéj według metody nauk fizycznych, to Francji należy się zaszczyt jéj ustalenia przez określenie pola jéj postrzeżeń i metody badania. Jeden z pisarzy francuskich wydał w r. 1615 pierwszy *traktat ekonomji politycznéj* (1). W środku XVIII wieku Quesnay stawi główne zasady nauki: nienaruszoność własności i wolność zamiany; liczni jego zwolennicy, a między nimi i znakomity Turgot, pracują nad oddzieleniem zasad wytworu podziału i spożycia bogactwa jednostek i państwa od kwestij organizacji politycznéj.

„Obecnie w Niemczech badania tego rodzaju są przedmiotem wielkiéj troskliwości w nauczaniu publicznem. W niektórych uniwersytetach poświęcono im liczne wykłady i całe fakultety, — i przyznać trzeba że to wiele wpłynęło na rospowszechnienie za Renem zdrowych pojęć ekonomicznych.

(1) Montchrestien, sieur de Watteville — Traité d'économie politique—Rouen 1615 in 4-o.

„We Francji elementarne zasady ekonomiki wchodzą do programu szkół specjalnych drugiego stopnia i do konkursu na wykładających od dwóch lat wprowadzono sekcję, w któréj examin obejmuje, między innemi, ekonomję rolniczą, przemysłową, handlową, wiadomości o zakładach kredytowych, o finansach i t. p. Tym sposobem uniwersytet zaczął przysposabiać dla szkół drugorzędnych profesorów do początkowego wykładu ekonomiki.

„W sferze wyższego nauczania dwie tylko są katedry urzędownie poświęcone ekonomice: w kolegjum francuskiém i w paryskim fakultecie prawa; dwie inne istnieją w konserwatorjum sztuk i rzemiosł. Nadto w ciągu ostatniego roku szkolnego, trzej profesorowie otworzyli kursa ekonomiki nieobowiązkowe (facultatifs) przy szkołach prawa w Nancy, Grenobli i Tuluzie, a wreszcie wydano 53 upoważnień wykładów wolnych. Lyońska izba handlowa i lyońskie towarzystwo ekonomistów, urządziły swoim kosztem wykład wolny ekonomiki. W porozumieniu z ministrem handlu powołałem jednego z profesorów do otwarcia konferencij w miastach przemysłowych północnéj Francji dla spopularyzowania zasadniczych prawd ekonomicznych. W kilku innych miastach podobną misję spełnił inny profesor.

„Pomimo wszystkie te usiłowania, ekonomiki uczą się zwykle we Francji na praktyce, w biegu interesów, ze stratą własną lub innych, podobnież jakby to miało miejsce, gdyby np. dyrektor fabryki zaczynał od zastosowań przemysłowych, ażeby dojść do pojęć naukowych jemu potrzebnych. W jakim stanie byłby dziś przemysł francuski, gdyby wykłady matematyki, fizyki, chemji, nie były ustalone od lat 80-u? Otóż gdybyśmy również od lat 80-u mieli szeroko rozwinięty system nauczania ekonomiki, — nie czekałaby Anglja do r. 1846, a Francja do 1860 na zastosowanie prawdy o cały wiek wcześniéj przez Quesnay'a wygłoszonéj; nie mielibyśmy krwawych utopij 1848 r., ani mrzonek dotąd nurtujących wiele umysłów, ani szkodliwych błędów utrzymujących się w masach.

„Z jednéj strony rutyna, z drugiéj fantazja, czcze zaprzeczenia lub lekkomyślne twierdzenia — oto są dwa niebezpieczeństwa, pomiędzy któremi trzeba postępować przy pochodni nauki, lecz nie przy zwodniczych błyskach empiryzmu. Ale nauka ta, powiedzą może, jest jeszcze za młoda, ażeby mogła przewodniczyć na tak trudnéj drodze. Nie jest ona wszakże młodszą od chemji, bo jednocześnie z nią się zrodziła; brakuje jéj tylko poparcia, jakie miała chemja, a niewątpliwie uczyni szybkie postępy w teorji i zastosowaniu.

„Otwieranie nowych katedr dla wykładu ekonomiki, pomnażanie środków nauczania w ogóle, jest zapewne rzeczą ważną i téj administracja wychowania publicznego niezaniedba, o ile to od niéj zależy; ale nauka ta zasługuje, ażeby dla niéj zrobić to co dla innych uczynić postanowiono: mianowicie należy się jéj miejsce w „Szkole wyższéj," gdzie mistrzowie mają wypracowywać doktrynę, a uczniowie badać teorję i jéj zastosowania."...

W końcu p. Duruy proponuje:

1. Podnieść nauczanie ogólne umiejętności ekonomicznych przez ustanowienie w kolegjum francuskiém katedry historji faktów i doktryn ekonomicznych, oraz popieranie w departamentach przy fakultetach prawa i literatury wykładów na wzór istniejących w kolegjum francuskiém i paryskiéj szkole prawa;

2. Utworzyć w „Szkole wyższéj" 5-ty wydział pod nazwą *wydziału umiejętności ekonomicznych*, do któregoby się rościągały wszystkie postanowienia dekretów z d. 31 lipca 1868 r.

— **Budżet wojenny monarchji austro-węgierskiéj** wynosi w ogóle 81.306977 guldenów,—z tego przypada na kraje przedlitawskie 56.927909, a na Węgry 24.379068. Armja ma być podniesiona do 800.000 ludzi, roczny kontyngens do 80.000. Cały okres służby oznaczony na 10 lat, z tych tylko 3 lata (zamiast 8-u) pod chorągwią, a nawet rok jeden dla tych co złożą przepisany examin.

Takie prawo, niedawno uchwalone, spotkało w Radzie silną opozycję. Uważano że oznaczenie z góry stałéj cyfry poboru pozbawia Izbę prawa modyfikowania téj cyfry, a zatém przeczy konstytucji: że powiększenie armji stanie się uciążliwém dla ludności, a szczególnie szkodliwie wpłynie na stosunki ekonomiczne i finansowe. Pomimo to prawo przyjęte zostało, głównie pod wpływem okoliczności chwili i wytężonych uzbrojeń całéj prawie Europy.

— Monitor francuski podaje wiadomość o formalném **przystąpieniu Grecji do konwencji monetarnéj** z d. 23 grudnia 1865 r., a to przez układ z rządem cesarskim, działającym w imieniu swojém, oraz Belgji, Włoch i Szwajcarji. Układ ten ma wejść w wykonynie od 1 stycznia 1869 r.

— Hiszpański minister finansów ustanowił specjalną komisję do ułożenia budżetu, a zarazem **ustawy rachunkowości**, mającéj być rękojmią jego wykonania.

— **Statut banku austriackiego** zmieniony został prawem z d. 13 listopada r. b. Główną zmianą jest zmniejszenie kapitału zakładowego z 110.250000, na 90 m. guld.

— Telegraf atlantycki przynosi wiadomość o uchwale izby poselskiéj kongresu amerykańskiego z 14 grudnia, większością 154 głosów przeciwko 6, protestującéj przeciw wszelkiéj konwersji długu publicznego. Decyzja ta staje w sprzeczności nietylko z wygłoszoną niedawno myślą p. M. Culloch'a, ale i z poprzednią decyzją samego kongresu (27 lipca r. b.) dozwalającą wypuszczenie nowych obligów 4 i $4^{1}/_{2}$% dla zastąpienia dawnych $6^{0}/_{0}$-wych.

W drukarni Gazety Polskiéj. Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.